

Legal Alert

04 iunie 2019

În acest număr:

Noul proiect de lege privind protecția consumatorilor în sectorul financiar-bancar: se reiau prevederi declarate recent neconstituționale și se propun restricții suplimentare în sarcina creditorilor

În data de 21 mai 2019 a fost înregistrată la Senat o nouă propunere legislativă în domeniul protecției consumatorilor din sectorul financiar-bancar, al cărei termen de consultare expiră la data de 20 iunie 2019.

Acest proiect reia prevederile unor legi care au fost declarate recent neconstituționale din cauza unor vicii de natură procedurală. În plus, proiectul de lege propune și o serie de restricții noi (spre exemplu, interzicerea creditului în valută și conversia creditelor existente la cursul istoric plus cel mult 20%).

În măsura în care sunt îndeplinite condițiile impredictibilității, prevederile noii legi se vor aplica și creditelor aflate în derulare la data intrării sale în vigoare.

Noul proiect de lege privind protecția consumatorilor în sectorul financiar-bancar: se reiau prevederi declarate recent neconstituționale și se propun restricții suplimentare în sarcina creditorilor

DOMENIU DE APLICARE

- Legea privind protecția consumatorilor împotriva cametei și a altor forme de abuz de putere economică se va aplica raporturilor juridice dintre **creditorii financiari și consumatori**.
- În sfera **creditorilor financiari** nu sunt incluse doar instituțiile de credit și instituțiile financiare nebancale (IFN), ci și **colectorii de creanțe autorizați conform legii** (i.e. persoane fizice sau juridice care desfășoară, în baza unei autorizații prealabile administrative, activități de recuperare a creanțelor, fie în baza unui mandat de la creditor, fie în urma cumpărării creanțelor).
- Definiția „colectorilor de creanțe autorizați conform legii” din proiectul de lege este mai largă decât definiția „entităților care desfășoară activitatea de colectare de creanțe” din legislația în vigoare.

CESIUNEA SPECULATIVĂ DE CREANȚE

- Cesiunea de creanțe către entități care nu sunt creditori financiari constituie o practică incorectă a creditorilor financiari și se sancționează conform Legii nr. 363/2007 privind practicile incorecte ale comercianților („**Legea 363/2007**”).
- Încheierea unor cesiuni de creanță cu titlu speculativ reprezintă **abuz de putere economică**. Exemple de cesiuni speculative date în proiectul de lege:
 - transferul unui portofoliu de creanțe de la creditorul financiar la o filială sau la o afiliată a sa, însoțit de un mandat de administrare sau de gestiune și încasare a portofoliului de creanțe de către cedent în favoarea cesionarului;
 - cesiunea de creanțe sau de portofolii de creanțe perfectată pentru creșterea indicelui de solvabilitate a creditorului financiar;
 - cesiunea de creanțe perfectată pentru reducerea bazei de impozitare sau de taxare a creditorului financiar.
- **Cesiune de creanță cu titlu speculativ** înseamnă orice transfer al unei creanțe sau al unui portofoliu de creanțe (*n.n.* indiferent dacă este performant(ă) sau neperformant(ă)) de la un creditor financiar (*n.n.* inclusiv colector de creanțe) la un terț, fie prin cesiune de creanță, cesiune de contract sau subrogație, transfer care:
 - nu are echivalent într-un fapt economic; sau
 - nu se efectuează din rațiuni de mobilizare a creanțelor comerciale, de refinanțare a creditorului financiar sau pentru constituirea de garanții financiare.
- În cazul cesiunilor speculative:
 - **Cesionarul nu poate recupera de la consumator mai mult decât prețul real al cesiunii** (la care se pot adăuga spezele efective ale contractului și dobânda din ziua când cesionarul a plătit prețul cesiunii). Astfel, noul proiect legislativ prevede reguli mai defavorabile cesionarilor decât cele recent declarate neconstituționale (care urmăreau să plafoneze recuperările cesionarului la dublul prețului achitat cedentului în schimbul creanței/creanțelor achiziționate).

- Debitorul cedat care are calitatea de consumator **se poate libera de datorie** plătind cesionarului sumele menționate mai sus.
- La cererea debitorului cedat consumator, cesionarul va preciza prețul **real, efectiv și individualizat** achitat pentru dobândirea creanței. Până la data comunicării prețului, urmărirea silită contra debitorului se suspendă de drept, iar cursul penalităților și accesoriilor se întrerupe.
- Notificarea prin intermediul unui avocat, notar sau executor judecătoresc a intenției de plată în această modalitate antrenează suspendarea de drept a oricărei acțiuni judiciare sau urmăriri silită derulate contra debitorului cedat consumator. Creditorul trebuie să răspundă notificării în termen de 30 de zile, indicând acceptarea ofertei debitorului sau o altă modalitate de reglementare amiabilă (în lipsa răspunsului în acest termen, oferta prezumându-se acceptată tacit).
- Această plată liberatorie se poate efectua fie cu acordul cesionarului, fie prin consemnarea sumei la dispoziția cesionarului și antrenează încetarea de plin drept a procesului ori executării silită, ridicarea oricărei măsuri de indisponibilizare a unor sume de bani sau a unor bunuri luate împotriva debitorului, precum și ștergerea oricărei ipoteci sau sarcini constituite în favoarea creditorului.
- Dacă cesiunea creditelor se face către o entitate care nu este instituție de credit sau IFN, creanțele cesionate nu sunt purtătoare de dobânzi și de alte costuri sau penalități. Astfel, o entitate de recuperare a creanțelor dobândește, prin cesiune, o creanță nepurtătoare de orice tip de dobânzi. Potrivit legislației în vigoare (OUG 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori și OUG 52/2016 privind contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile), în cazul în care cesionarul este o entitate de recuperare a creanțelor, nu se pot percepe comisioane, dobânzi și dobânzi penalizatoare, cu excepția dobânzilor penalizatoare legale.

PIERDEREA TITLULUI EXECUTORIU DE CĂTRE ACTELE JURIDICE ÎNCHEIATE CU CONSUMATORII

- Dispozițiile legale care conferă **caracterul de titlu executoriu** contractului sau altui act juridic încheiat între creditorul financiar și consumator **nu vor mai fi aplicabile** după intrarea în vigoare a noii legi.
- Dacă în cadrul inițiativelor anterioare de legiferare urmau să piardă caracterul de titlu executoriu doar contractul de credit și contractul de leasing încheiate cu consumatorii și contractele de garanție reală sau personală aferente acestora, în acest nou proiect legislativ sunt incluse în această excludere, în plus, printre altele, și:
 - cambia, cecul, biletul la ordin, titlurile de credit sau alte înscrisuri cărora legea le recunoaște putere executorie;
 - înscrisurile autentice;
 - actul autentificat de notarul public care constată o creanță certă, lichidă și exigibilă;
 - contractele de locațiune încheiate prin înscris sub semnătură privată care au fost înregistrate la organele fiscale.

NOI REGULI PRIVIND DOBÂNZILE

a) Dobânda excesivă sau camăta

- Practicarea de dobânzi excesive reprezintă **abuz de putere economică și practică incorectă (în sensul Legii nr. 363/2007)**.

- **Camăta** (sau **dobânda excesivă**) reprezintă o dobândă contractuală superioară dobânzilor comerciale curente practicate de instituțiile de credit, în mod manifest disproporționată față de media acestor dobânzi comerciale curente. Noțiunea de cămătă utilizată în prezenta propunere legislativă, sinonimă cu cea de dobândă excesivă, nu pare să se refere la infracțiunea de cămătă incriminată prin Codul Penal, cea din urmă constând în oferirea de bani cu dobândă, în mod regulat, fără autorizație. Scopul propunerii legislative este de a proteja consumatorii, iar sancțiunile prevăzute sunt de natură civilă, iar nu de natură penală.
- Dobânda e prezumată ca fiind **excesivă** dacă depășește dublul mediei dobânzii comerciale curente.
- Contractul de credit este **nul** dacă dobânda este excesivă (*n.n.* potrivit expunerii de motive care însoțește proiectul de lege, pe motiv de cauză ilicită sau imorală). În caz de nulitate totală a contractului, repunerea în situația anterioară privește doar capitalul împrumutat (nu și dobânzile și celelalte costuri).
- La cererea consumatorului, contractul de credit poate fi executat în continuare, însă creditorul financiar nu va putea pretinde de la consumator nici dobânda, nici costurile contractului.

b) Plafonarea dobânzii anuale efective (DAE)

- **Credite imobiliare:** DAE nu poate depăși cu mai mult de 3% dobânda legală, iar în cazul în care creditorul este un IFN, DAE nu poate depăși dobânda Lombard.
 - În sensul acestui proiect de lege:
 - (i) creditul imobiliar este creditul perfectat în vederea achiziționării, construcției sau ameliorării unui imobil;
 - (ii) creditul este ipotecar dacă garanția materială conferită creditorului poartă asupra imobilului achiziționat sau care urmează a fi construit pe credit (în toate celelalte cazuri în care garanția este instituită asupra unor imobile fiind un credit imobiliar, inclusiv atunci când garanția materială este conferită de un terț).
 - În proiectul legislativ declarat neconstituțional se propunea ca, în cazul creditelor ipotecare sau imobiliare (astfel cum sunt definite de Legea nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiții imobiliare), DAE să fie plafonată la maxim 3 puncte procentuale.
- **Credite de consum:** DAE nu poate depăși 18% pe an (se păstrează aceeași propunere ca în inițiativele legislative anterioare declarate neconstituționale).
 - În sensul acestui proiect de lege, creditul de consum reprezintă un credit a cărui valoare maximă este de 20.000 de euro (în echivalent lei) și a cărui perioadă maximă de rambursare este de 5 ani, indiferent dacă este garantat sau nu cu ipoteci imobiliare.
 - În legislația în vigoare creditul de consum este un credit acordat unei persoane fizice, altul decât creditul pentru investiții imobiliare (definit de Regulamentul BNR nr. 17/2012 privind unele condiții de creditare).
- **Microcredite:** DAE nu poate depăși 200% pe an (dacă scadența este de maximum 15 zile), 100% pe an (dacă scadența este între 16 și 90 de zile) și 30% pe an (dacă scadența este de peste 90 de zile).
 - În sensul acestui proiect de lege, microcreditul este un împrumut în valoare maximă de 3.000 de euro (în echivalent lei), a cărei perioadă maximă de rambursare este de 1 an.

- Dacă nivelul DAE este superior plafoanelor legale de mai sus, atunci, la cererea consumatorului, se va reduce corespunzător, pe cale amiabilă sau prin hotărâre judecătorească.

c) Reguli privind dobânda remuneratorie și penalizatoare

- Actul juridic din care rezultă o datorie, încheiat între persoane fizice, se supune dispozițiilor OG nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar („OG 13/2011”).
- În ipoteza în care debitorul este **consumator** nu se va aplica art. 9 din OG 13/2011, prin care se prevede că dobânzile practicate de instituții de credit și IFN-uri, precum și modul de calcul al acestora, **vor fi exceptate de la reglementările respectivei ordonanțe.**
- În raporturile juridice în care debitorul este consumator:
 - comisionul aplicat ca procent din valoarea sau soldul creditului este interzis;
 - **dobânda remuneratorie** se stabilește prin raportare la **dobânda legală**. Rata dobânzii legale remuneratorii se stabilește la nivelul ratei dobânzii de referință a BNR.
 - **dobânda penalizatoare** (inclusiv **penalitățile de întârziere**) nu poate depăși:
 - cu mai mult de 3% dobânda legală;
 - cu mai mult de 2% dobânda legală, dacă scadența a fost declarată anticipat.

Dacă nivelul dobânzilor penalizatoare este superior plafoanelor legale, atunci, la cererea consumatorului, acestea se vor reduce corespunzător, pe cale amiabilă sau prin hotărâre judecătorească.
 - cumulul dobânzii remuneratorii cu dobânda penalizatoare este interzis după ce obligația de plată ce incumbă consumatorului devine exigibilă.
- Stipularea de dobânzi penalizatoare care depășesc totalul sumei acordate cu titlu de împrumut sau de credit, sau de clauze privind costul total al creditului peste plafoanele de mai sus, constituie o practică incorectă a creditorilor financiari și se sancționează conform Legii nr. 363/2007.
- La data intrării în vigoare a acestei legi **se abrogă** art. 53 și 54 din OUG nr. 52/2016, care prevedeau că:
 - Rata dobânzii penalizatoare se calculează pe bază de procent fix ce nu poate fi mai mare de 3 puncte procentuale, care se adaugă la rata dobânzii curente și se aplică la principalul restant.
 - În cazul în care consumatorul sau soțul/soția acestuia se află în una din următoarele situații: șomaj, reducere drastică a salariului (cu cel puțin 15%), deces, dobânda penalizatoare nu poate depăși cu mai mult de două puncte procentuale rata dobânzii curente. Această dobândă va fi percepută până la încetarea evenimentului care a generat reducerea veniturilor, dar nu mai mult de 12 luni. În caz de deces, perioada nu poate fi mai mică de 6 luni.
 - Consumatorul notifică creditorul, de îndată, dar nu mai târziu de 15 zile calendaristice, cu privire la încetarea evenimentului care a generat reducerea veniturilor.

- Se interzice aplicarea dobânzilor penalizatoare la soldul creditului sau la valoarea totală a creditului ori la valoarea totală plătită de către consumator. Cuantumul dobânzilor penalizatoare nu trebuie să depășească principalul restant.

INTERZICEREA CREDITULUI ÎN VALUTĂ

- **Nu pot fi acordate credite în valută consumatorilor cu domiciliul sau reședința în România**, cu excepția cazului în care împrumutul este acoperit natural față de riscul valutar. Este considerat acoperit în mod natural față de riscul valutar consumatorul care:
 - își obține majoritatea veniturilor periodice în moneda creditului sau în moneda de indexare a creditului;
 - își obține majoritatea veniturilor periodice în lei, însă veniturile sunt consolidate prin raportare la cursul de schimb al leului față de moneda de plată a creditului, din data plății.
- Acordarea unor credite în valută persoanelor care nu sunt acoperite în mod natural față de riscul valutar constituie o practică incorectă a creditorilor financiari și se sancționează conform Legii nr. 363/2007.
- În plus, dacă debitorul nu este acoperit în mod natural față de riscul valutar, actul juridic creator al datoriei în valută va fi **nul**, iar în caz de nulitate totală, restituirea vizează exclusiv capitalul împrumutat, iar nu și dobânzile și celelalte costuri.
- În cazul imposibilității consumatorilor de a accepta majorarea dobânzii sau de a suporta volumul de plăți aferent **șocului valutar**, **creditorul financiar nu poate denunța unilateral contractul**, trebuind să facă o propunere scrisă de ușurare a datoriei, de reșalonare sau de refinanțare a creditului, ținând seama, printre altele, de veniturile actuale ale consumatorilor.
- În sensul noului proiect de lege, șocul valutar reprezintă orice variație a cursului de schimb al monedei de plată a contractului sau al monedei de indexare față de leu, variație care atinge plafonul maxim stabilit de BNR prin Regulamentul BNR nr. 17/2012. Menționăm că prevederile la care se face trimitere sunt abrogate din data de 1 ianuarie 2019.

CONVERSIA CREDITELOR

- La cererea consumatorilor, în vederea echilibrării contractului, creditorii sunt obligați să efectueze conversia în lei sau în altă monedă în care consumatorii își obțin majoritatea veniturilor, a monedei de plată.
- **Conversia se va face la cursul de schimb de la data încheierii sau perfectării contractului, plus o variație maximă de 20% față de acest curs.**
- Conversia se realizează prin act adițional la contractul de credit sau, în lipsă, prin hotărâre judecătorească, la cererea consumatorului. De la data cererii consumatorului și până la data actului adițional sau a hotărârii judecătorești, efectele contractului se suspendă.
- Dacă inițiativa îi aparține consumatorului, actul adițional se va încheia în maximum 90 de zile.

APLICAREA ÎN TIMP A LEGII

- Legea urmează a se aplica atât contractelor încheiate după intrarea sa în vigoare, cât și contractelor aflate în derulare la acest moment, în acest ultim caz sub condiția îndeplinirii condițiilor impreviziunii.
- Sunt instituite două prezumții legale de întrunire a condițiilor impreviziunii, respectiv:

- contractul de credit este încheiat în valută și sunt îndeplinite condițiile șocului valutar; sau
- gradul de îndatorare a consumatorului a depășit cu cel puțin 20% gradul maxim de îndatorare stabilit de BNR.

Pentru mai multe detalii, vă rugăm nu ezitați să ne contactați.

Andrei Burz-Pînzaru
Managing Partner
+40 (21) 2075 205
aburzipnzaru@reff-associates.ro

Andreea Șerban
Managing Associate
+40 726 310 463
andserban@reff-associates.ro

Reff | Asociații

Reff și Asociații SCA este societate de avocați membră a Baroului București, independentă în conformitate cu reglementările aplicabile profesiei de avocat, și reprezintă rețeaua de societăți de avocați Deloitte Legal în România. Deloitte Legal înseamnă practicile juridice ale membrilor Deloitte Touche Tohmatsu Limited și afiliații acestora care oferă servicii de asistență juridică. Pentru o descriere a serviciilor de asistență juridică oferite de entitățile membre ale Deloitte Legal, vă rugăm accesați: <http://www.deloitte.com/deloittelegal>.

Acest Alert este furnizat cu titlu orientativ și nu trebuie considerat drept serviciu de consultanță. Este bine să solicitați consultanță fiscală/juridică de specialitate înainte de a întreprinde acțiuni bazate pe cuprinsul acestui document.

Această publicație conține doar informații generale și Deloitte Touche Tohmatsu Limited și firmele membre sau afiliate (numite împreună Deloitte Network) nu oferă consultanță sau servicii profesionale prin intermediul acestei publicații. Înainte de a lua orice decizie sau de a acționa într-un mod care v-ar putea afecta finanțele sau afacerea, trebuie să discutați cu un consultant profesionist. Nicio entitate a Deloitte Network nu va fi răspunzătoare pentru pierderile de orice natură suferite de către persoanele care se bazează pe aceasta publicație.

© 2019. Pentru mai multe detalii, contactați Reff și Asociații SCA